

**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

**ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ПРИ ОДЕСЬКОМУ ІНСТИТУТІ
ПрАТ «ВНЗ «МАУП»**



Циклова комісія з менеджменту

Затверджую:

Директор Фахового коледжу при
Одеському інституті ПрАТ «ВНЗ
«МАУП»

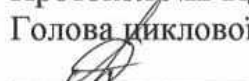


Ольга ЖОВНЯК
2026 р.

Схвалено

на засіданні циклової комісії з
менеджменту

Протокол №2 від «24» лютого 2026р.
Голова циклової комісії

 **Олена МІНАКОВА**

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політична економія і сучасні економічні системи

Спеціальність

D3 Менеджмент

Освітньо-професійний ступінь

фаховий молодший бакалавр

Освітньо-професійної програми

«Менеджмент»

Розробник(-и) си́лабусу навчальної дисципліни:

Радова Олена Валеріївна – старший викладач циклової комісії з менеджменту

Викладач:

Радова Олена Валеріївна - старший викладач циклової комісії з менеджменту

Си́лабус розглянуто на засіданні циклової комісії з менеджменту

Протокол № 2 від «24» лютого 2026 р.

Загальна інформація про навчальну дисципліну

Назва дисципліни	Політична економія і сучасні економічні системи
Шифр(и) та назва(ви) спеціальності(стей)	<u>D3 Менеджмент</u>
Освітньо-професійний ступінь	<u>Фаховий молодший бакалавр</u>
Статус дисципліни	<i>обов'язкова</i>
Кількість кредитів і годин	<i>4 кредити/120 год Лекції: 28 годин Семінарські/практичні заняття: 24 години Самостійна робота: 68 годин</i>
Терміни вивчення дисципліни	<i>III семестр</i>
Мова викладання	українська
Вид підсумкового контролю	екзамен
Сторінка дисципліни на сайті	https://odessa.maup.com.ua/pro-koledj/obovjazkovi-osvitni-komponenti-opp-menedzhment/

Загальна інформація про викладача. Контактна інформація.

П.І.Б. викладача	Радова Олена Валеріївна
Кваліфікаційна категорія	спеціаліст вищої категорії
Посада	старший викладач циклової комісії з менеджменту
Дисципліни, які викладає викладач	Політична економія і сучасні економічні системи, Бухгалтерський облік, Статистика
Контактна інформація викладача	
Е-mail:	steb79@ukr.net
Контактний телефон	
Телефон циклової комісії (зовнішній, за наявності)	(048) 723-23-21
Портфоліо викладача на сайті циклової комісії/коледжу (за наявності)	https://odessa.maup.com.ua/radova-ov/

Анотація курсу. У світі глобальної нестабільності та стрімкої цифрової трансформації глибоке розуміння фундаментальних законів господарського життя стає головною інтелектуальною перевагою сучасного фахівця. Даний курс спрямований на підготовку професіоналів, здатних аналізувати стратегічну взаємодію суб'єктів у межах різних економічних систем, від класичних ринкових моделей до сучасних змішаних та командно-адміністративних структур.

Предметом вивчення є сукупність теоретичних знань, методологічних підходів та прикладних інструментів аналізу економічних відносин, що виникають у процесі виробництва, розподілу, обміну та споживання матеріальних і духовних благ на різних етапах розвитку людства. Дисципліна охоплює дослідження фундаментальних законів функціонування ринкових механізмів, еволюцію відносин власності, роль капіталу та праці, а

також специфіку взаємодії суб'єктів господарювання в межах сучасних економічних систем — від класичного лібералізму до змішаних та цифрових моделей. Особлива увага приділяється вивченню ролі держави в регулюванні економічних процесів, механізмам формування національного доходу, причинам циклічних коливань та стратегіям забезпечення сталого економічного зростання в умовах глобалізації.

Метою вивчення дисципліни є формування у здобувачів цілісної системи теоретичних знань про об'єктивні економічні закони, природу господарських відносин та закономірності функціонування сучасних економічних систем у їхній історичній еволюції. Курс спрямований на глибоке розуміння механізмів взаємодії між суб'єктами господарювання, державою та міжнародними інституціями, а також на розвиток аналітичних умінь і навичок, необхідних для оцінки ефективності використання обмежених ресурсів, аналізу відносин власності та прогнозування макроекономічних процесів.

Завдання: полягають у забезпеченні глибокого розуміння сутності економічних законів, категорій та фундаментальних принципів функціонування сучасних господарських систем, що формує у здобувачів освіти здатність об'єктивно оцінювати економічні процеси на мікро- та макrorівнях. Навчальний процес передбачає розвиток компетентностей щодо аналізу відносин власності, механізмів розподілу ресурсів та взаємодії ринкових і державних інститутів у межах різних економічних моделей. Важливим завданням є формування навичок дослідження трансформаційних змін у національній та світовій економіці, вивчення стратегій подолання економічних криз, а також розуміння ролі людського капіталу та інновацій у забезпеченні сталого розвитку.

Постреквізити навчальної дисципліни. Знання та уміння, набуті студентами в процесі вивчення навчальної дисципліни «Політична економія і сучасні економічні системи», забезпечують успішне засвоєння інших дисциплін, орієнтованих на формування професійних компетентностей, зокрема: «Мікроекономіка і макроекономіка», «Культурологія», «Економіка підприємства» та інших.

Засвоєння змісту навчальної дисципліни:

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

СК2. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

СК3. Здатність застосовувати знання теорії і практики менеджменту для вирішення типових спеціалізованих задач професійної діяльності.

Результати навчання:

РН1. Знати свої права, як члена суспільства, цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України.

РН7. Розв'язувати типові спеціалізовані задачі в професійній діяльності.

РН11. Здійснювати пошук, збирання, оброблення й аналізування інформації у професійній діяльності.

РН 14. Визначати основні економічні показники підприємства (підрозділу) для підвищення ефективності діяльності.

РН 15. Проявляти ініціативу та підприємливість для розвитку підприємства (підрозділу).

Зміст дисципліни

Курс складається з двох змістових модулів:

1. Фундаментальні основи та закони політичної економії.
2. Трансформація сучасних економічних систем у глобальному просторі.

Змістовний модуль 1. Фундаментальні основи та закони політичної економії

- Тема 1. Предмет і метод політичної економії. Економічні потреби та ресурси.
Тема 2. Виробництво та його чинники. Суспільний продукт та його форми.
Тема 3. Відносини власності як основа економічної системи.
Тема 4. Товарне виробництво і гроші. Еволюція та функції грошей.
Тема 5. Ринкове господарство: механізми саморегулювання, попиту та пропозиції.
Тема 6. Капітал та наймана праця. Теорія доданої вартості.
Тема 7. Доходи та їх розподіл: заробітна плата, прибуток, рента та відсоток.
Тема 8. Витрати виробництва та результативність господарської діяльності.

Змістовний модуль 2. Трансформація сучасних економічних систем

- Тема 9. Типологія економічних систем: традиційна, ринкова, командна та змішана.
Тема 10. Соціально-ринкове господарство та роль держави в економіці.
Тема 11. Підприємництво як рушійна сила сучасних економічних систем.
Тема 12. Макроекономічна нестабільність: цикли, інфляція та безробіття.
Тема 13. Цифрова економіка: трансформація ринків та праці в епоху ІТ.
Тема 14. Світове господарство та глобалізаційні виклики сучасності.
Тема 15. Економічні аспекти сталого розвитку та «зелена» економіка.

Тематика практичних занять

1. Аналіз ресурсного потенціалу економіки та побудова кривої виробничих можливостей.
2. Форми власності в Україні: порівняльний аналіз та ефективність управління.
3. Дослідження ринкової рівноваги та еластичності попиту на товари і послуги.
4. Розрахунок витрат підприємства та визначення точки беззбитковості.
5. Порівняльна характеристика шведської, американської та японської моделей змішаної економіки.
6. Соціальний захист населення та крива Лоренца: аналіз нерівності доходів.
7. Грошово-кредитна політика держави та її вплив на стабільність національної валюти.
8. Роль інновацій та інтелектуальної власності в інформаційній економіці.
9. Циклічність економічного розвитку: аналіз сучасних кризових явищ.
10. Світовий ринок капіталу та місце України в міжнародному поділі праці.
11. Вплив цифровізації на трансформацію відносин власності та зайнятості.
12. Кейс-стаді: Економічні стратегії подолання бідності та забезпечення сталого зростання.
13. Екологізація економіки: аналіз ефективності впровадження «вуглецевого податку».

Технічне обладнання/програмне забезпечення – мультимедійний проектор та комп'ютер для проведення аудиторних та семінарських/практичних занять, доступ здобувачів до Інтернету.

Форми та методи контролю.

Форми контролю навчальних досягнень здобувачів вищої освіти:

- поточний контроль,
- виконання самостійної роботи (індивідуального завдання),
- підсумковий (семестровий) контроль.

Поточний контроль на аудиторних заняттях проводять систематично з метою з'ясування рівня розуміння, засвоєння та оволодіння навчальним матеріалом здобувачами, здійснення коригування навчальних технологій, які застосовують у процесі викладання дисципліни.

Основними формами проведення такого виду контролю є: усне або письмове опитування на практичних, семінарських та лекційних заняттях; оцінювання результатів розв'язання задач та практичних ситуацій (кейсів); комп'ютерне тестування тощо.

Модульний контроль відбувається в кінці вивчення блоків змістових модулів і здійснюється у вигляді виконання письмової контрольної роботи.

Контроль за виконанням самостійної та/або індивідуальної роботи дозволяє виявити вміння здобувачів орієнтуватися в інформаційних потоках, працювати з науковими джерелами, добирати та узагальнювати матеріали, необхідні для вирішення визначеного кола завдань.

Основними формами контролю самостійної роботи є: оцінювання оглядів наукових публікацій за визначеною тематикою; підготовка рефератів, есе; виконання науково-дослідних, практичних завдань, курсових робіт (проектів) тощо.

Семестровий контроль - це підсумкове оцінювання навчальних досягнень здобувача передвищої освіти за семестр, яке проводять у формі заліку або іспиту (відповідно до навчального плану).

Оцінювання результатів навчання здійснюється відповідно до «Положення про систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в ПрАТ «ВНЗ «МАУП» (<https://surl.li/ijyzp>).

Система оцінювання навчальних досягнень

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЕСТ8	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C	задовільно	
68-74	D		
60-67	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням

Критерії оцінювання самостійної роботи:

- змістовність – 3 бали

- відповідність темі та вимогам оформлення – 2 бали.

Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 5 балів.

Самостійна робота перевіряється під час практичного заняття або на консультації.

Критерії оцінювання модульного контролю.

№	Критерії оцінки знань студента, виявлених під час проведення модульного контролю	Кількість балів
1.	Студент в процесі письмової відповіді дає правильні відповіді на всі поставлені запитання, виявляє високий рівень знань теоретичного та нормативного матеріалу. Викладає свою відповідь системно та логічно, упевнено і правильно аргументує власну позицію, робить висновки, тощо.	25

2.	Студент має належний рівень знань теоретичного та нормативного матеріалу, на поставлені запитання відповіді дає, переважно, правильні, однак допускає певні неточності у визначеннях правових категорій, не завжди належно (коректно) аргументує відповідь або правильно відповідає лише на половину поставлених запитань, тощо.	15
3.	Студент має задовільний рівень знань теоретичного та нормативного матеріалу, на поставлені запитання відповідає, але не на всі, допускає певні неточності у визначеннях базових категорій, не завжди належно (коректно) аргументує або правильно дає відповіді на 1/3 (одну третину) поставлених запитань тощо.	10
4.	Студент дає неправильні відповіді на всі поставлені запитання, виявляє неналежний рівень знань теоретичного та нормативного матеріалу, неспроможний послідовно і правильно аргументувати свою відповідь або взагалі не в змозі відповісти на поставлені запитання тощо.	0

Максимальна кількість балів - 25 балів.

Критерії оцінювання індивідуальних завдань (рефератів, контрольних домашніх завдань тощо)

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна оцінка (у балах)
1	Формулювання мети і завдань роботи	3
2	Складання плану, чіткість і послідовність викладу матеріалу	5
3	Обґрунтоване розкриття проблеми, аналіз різних інформаційних джерел (наукових видань, навчальної літератури, періодичних видань, матеріалів мережі Інтернет), критична та незалежна оцінка різноманітних точок зору, позицій, аргументів	12
4	Зв'язок з реальною практикою, аналіз діяльності окремих організацій, конкретних проблемних ситуацій	4
5	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання поставлених завдань, творчий підхід до виконання ІНДЗ	4
6	Якість оформлення роботи	2

Орієнтовна структура індивідуального завдання: вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел.

Максимальна кількість балів – 30 балів.

Теми для індивідуального завдання:

Змістовний модуль 1. Фундаментальні основи та закони політичної економії

1. Еволюція економічних вчень: від класичної політекономії до неокласичного синтезу та їх вплив на сучасну політику.
2. Аналіз відносин власності в Україні: проблеми роздержавлення та формування ефективного власника.
3. Економічні потреби та інтереси як рушійна сила суспільного прогресу в умовах обмежених ресурсів.

4. Порівняльна характеристика товарного та натурального господарства: історичний контекст та сучасні прояви.
5. Гроші як інструмент економічної влади: від металевих злитків до криптовалют та цифрових активів центральних банків.
6. Механізм формування ринкової ціни: взаємодія законів попиту, пропозиції та конкуренції в цифрову епоху.
7. Теорія доданої вартості К. Маркса та її сучасна інтерпретація в умовах автоматизації виробництва.
8. Дослідження джерел та структури доходів домогосподарств у сучасній ринковій економіці України.
9. Земельна рента та її роль у формуванні аграрного ринку: виклики для українського агробізнесу.
10. Капітал як економічна категорія: інтелектуальний та людський капітал як головні фактори виробництва XXI століття.
11. Вплив монополізації на ефективність ринкової системи: антимонопольна політика держави.
12. Економічна свобода та відповідальність підприємця в умовах ризику та невизначеності.
13. Роль держави у виправленні «провалів» ринку: межі втручання та суспільне добро.
14. Взаємозв'язок між продуктивністю праці та рівнем добробуту нації: порівняльний аналіз країн.
15. Тіньова економіка: причини виникнення, механізми функціонування та шляхи легалізації.

Змістовний модуль 2. Трансформація сучасних економічних систем

1. Порівняльний аналіз моделей змішаної економіки: досвід скандинавських країн, США та Китаю.
2. Трансформація економічної системи України на шляху до європейської інтеграції: здобутки та бар'єри.
3. Цифрова економіка як нова парадигма розвитку: вплив на ринок праці та структуру зайнятості.
4. Циклічність економічного розвитку: аналіз причин та наслідків світових фінансових криз XXI століття.
5. Інфляція та безробіття: механізми взаємозв'язку та державні стратегії стабілізації (крива Філіпса).
6. Економіка спільного споживання (Sharing Economy) як альтернативна модель у сучасній ринковій системі.
7. Глобалізація світового господарства: виклики для національної економічної безпеки.
8. Роль транснаціональних корпорацій (ТНК) у формуванні сучасного світового економічного порядку.
9. «Зелений курс» та сталий розвиток: економічні інструменти переходу до безвуглецевої енергетики.
10. Соціальна держава та її криза в умовах глобальної конкуренції та демографічних змін.
11. Вплив науково-технічного прогресу (НТП) на зміну змісту праці та виникнення нових економічних форм.
12. Глобальні суперечності між «Північчю» та «Півднем»: проблеми нерівномірності світового розвитку.

13. Економічні наслідки воєнних конфліктів та стратегії відбудови національних господарських систем.

14. Державне регулювання інноваційної діяльності як чинник підвищення міжнародної конкурентоспроможності.

15. Аналіз кейсу успішної трансформації економіки «азійських тигрів» та можливості застосування їх досвіду.

Політика курсу.

Для успішного засвоєння курсу «Політична економія і сучасні економічні системи» здобувач освіти має:

- регулярно відвідувати лекційні та практичні заняття;
- систематично, системно й активно працювати на лекційних і практичних заняттях;
- відпрацьовувати пропущені заняття або незадовільні оцінки, отримані на заняттях;
- виконувати у повному обсязі завдання, які вимагає підготувати викладач, належна їх якість;
- виконувати контрольні та інші самостійні роботи;
- дотримуватися норм академічної поведінки та етики.

Курс «Політична економія і сучасні економічні системи» передбачає засвоєння та дотримання принципів етики та академічної доброчесності, зокрема орієнтації на запобігання плагіату у будь-яких його проявах: всі роботи, доповіді, есе, реферати та презентації мають бути оригінальними та авторськими, не переобтяженими цитатами, що мають супроводжуватися посиланнями на першоджерела. Порушеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання.

Оцінювання здобувача освіти орієнтовано на отримання балів за активність на семінарських заняттях, виконання завдань для самостійної роботи, а також виконання завдань, які здатні розвинути практичні уміння та навички, за які можуть бути, за рішенням викладача, нараховані додаткові (бонусні) бали (участь у круглих столах, наукових конференціях, олімпіадах та наукових конкурсах серед здобувачів).

Рекомендовані джерела інформації.

Основна

1. Базилевич В. Д. Економічна теорія: Політекономія : підручник. 9-те вид., доповн. Київ : Знання, 2020. 710 с.
2. Гальчинський А. С. Політична нооекономіка: початки теорії. Київ : Либідь, 2022. 240 с.
3. Економічна теорія: політекономія : підручник / за ред. В. Д. Базилевича. Київ : Знання, 2021. 710 с.
4. Основи економічної теорії: Політекономічний аспект : підручник / за ред. Г. Н. Климка. Київ : Знання-Прес, 2019. 646 с.
5. Політична економія : навч. посіб. / В. В. Покришук та ін. Київ : Центр навч. літератури, 2021. 320 с.
6. Самуельсон П. А., Нордгауз В. Д. Економіка : підручник / пер. з англ. Київ : Основи, 2020. 648 с.
7. Федоренко В. Г. Політична економія : підручник. Київ : Алерта, 2022. 480 с.

Додаткова

8. Богдан Т. П. Глобальні фінансові трансформації та виклики для економіки України. *Економіка України*. 2021. № 4. С. 22–40.

9. Варналій З. С. Економічна безпека України: проблеми та пріоритети зміцнення. *Ефективна економіка*. 2022. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua>
10. Геєць В. М. Ендогенні чинники економічного розвитку України. *Економіка і прогнозування*. 2023. № 1. С. 7–32.
11. Кваснюк Б. Є. Сучасні економічні системи : навч. посіб. Київ : Кондор, 2020. 254 с.
12. Лагутін В. Д. Економічна політика : навч. посіб. Київ : КНТЕУ, 2021. 504 с.

Інформаційні ресурси

1. Coursera. Economics Specialization by Yale and Stanford. URL: <https://www.coursera.org/browse/business/economics>
2. EdX. Macroeconomics and Political Economy Courses. URL: <https://www.edx.org/learn/economics>
3. IMF Data. База даних Міжнародного валютного фонду (статистика світових систем). URL: <https://www.imf.org/en/Data>
4. Prometheus. Курс «Економіка для всіх» та «Основи державної політики». URL: <https://prometheus.org.ua>
5. The Economist. Аналітика світових економічних трендів. URL: <https://www.economist.com>
6. World Bank Open Data. Відкриті дані Світового банку про розвиток країн. URL: <https://data.worldbank.org>
7. Електронна бібліотека НБУВ. Наукові праці з політичної економії. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
8. Міністерство економіки України. Офіційні звіти та стратегії розвитку. URL: <https://www.me.gov.ua>
9. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>